

Оригинални научни рад
УДК 930.2:003.074(497.5Дубровник)“1399“
DOI 10.7251/GPB1811031S

Аранђел Смиљанић*

Универзитет у Бањој Луци
Филозофски факултет
Студијски програм историје

ДУБРОВАЧКО ПИСМО ГОСПОЋИ ВИТАЧИ

1399, 16. септембар

Сажетак: Дубровчани су у овом писму јављали госпођи Витачи да ће јој одговорити на писмо када се скупи властела, која је сада по селима и острвима како би прикупила љетину и учествовала у берби грождја у виноградима. Претходно је њено писмо у Дубровник донио њен „слуга“ Брајан. На основу садржаја писма није могуће чак ни претпоставити о чему се радило. Ово писмо је значајан документ прије свега за историју приватног живота у Дубровнику и сусједним областима. Из њега сазнајемо да је септембар, као почетни мјесец „јесењих радости“, био намијењен за одмор властеле од свакодневних политичких и економских обавеза у граду и за уживање у прикупљању плодова земље.

Кључне ријечи: Дубровчани, писмо, госпођа Витача, властела, Брајан, усмене поруке.

Почетком 1399. године Дубровчани су купили Приморје од краља Стефана Остоје, који је од комплетног посла, уз војводу Хрвоја Вукчића Хрватинића, највише профитирао. Међу онима који су били незадовољни тим чином биљежи се и војвода Радич Санковић, који је покушавао добити било какво задовољење¹. Због тога су Дубровчани морали уложити много дипломатског умијећа како би га смирили и успоставили нормалне односе са њим. Могло би се рећи да је прољеће

* Ел. пошта: arandjel.smiljanic@ff.unibl.org

¹ Из Радичевих протеста види се да он није оспоравао легалност саме продаје, већ је прије свега био заинтересован да извуче било какву корист за себе. В. Ђоровић, *Хисторија Босне*, Бања Лука – Београд 1999, 362; G. Čremošnik, *Prodaja bosanskog Primorja Dubrovniku god. 1399. i kralj Ostoja*, GZM 40 (1928) 125–126; М. Динић, *Државни сабор средњовековне Босне*, Београд 1955, 44; Е. Kurtović, *Veliki vojvoda bosanski Sandalj Hranić Kosača*, Sarajevo 2009, 109.

и љето те године обиљежено преговорима Општине са Санковићем². На крају је војвода Радич посјетио Дубровник, гдје је 25. августа издао повељу којом је признао њихову власт над Приморјем³. Тек након тога Дубровчани су могли мало да се опусте. То се посебно односи на њихову властелу, која је наредни мјесец (септембар) у огромној већини провела ван градских зидина, по селима и острвима, како би учествовали у берби грожђа и прављењу вина. За то вријеме у Дубровник је стигао Брајан, посланик госпође Витаче, са њеним писмом. Они се помињу само у овом историјском извору, те се о њима тешко може нешто више саопштити. Уз писмо, властима Општине пренио је и неке усмене поруке. Они су обећали да ће одговорити госпођи Витачи када се властела скупи. Није познато о каквој врсти проблема или послова се ту радило. Како вијести о томе престају, чини се да у питању није било нешто претјерано значајно.

Опис писма и ранија издања

Оригинално писмо које су Дубровчани 16. септембра 1399. упутили госпођи Витачи није сачувано, али јесте његов препис који се налази у књизи Руска Христифоровића, и то на полеђини 20. листа, у његовом горњем дијелу.⁴ Почине знаком крста, а завршава тачком. Препис је читљив и добро очуван, са нешто већим размаком између шестог и седмог реда. Дубровачко писмо госпођи Витачи досад је објављено два пута: М. Пуцић, *Споменици српски* I, 24; и Љ. Стојановић, *Повеље и писма* I–1, 477.

² О томе више видјети у радовима: А. Смиљанић, *Дубровачко писмо војводи Радичу Санковићу*, ГПБ 6 (2013) 9–15; исти, *Дубровачко писмо војводи Радичу Санковићу поводом продаје Приморја*, ГПБ 7 (2014) 9–14; исти, *Дубровачко писмо војводи Радичу Санковићу поводом тражења позајмице*, ГПБ 10 (2017) 91–98.

³ Том приликом продао је и своје баштинско село Лисац, иако је оно у комплетној причи имало секундаран значај. О свему више видјети у: С. Мишић, *Повеља војводе Радича Санковића Дубровнику*, ССА 6 (2007) 183–199.

⁴ DAD, *Lettere e commissioni di Levante* I, fol 20'.

*Текст писма***

+ Вѣ всем(ѣ) почтенои г(о)сп(о)ги Витачи вѣд[ѣ] владѣцаг⁵ гр[а]да
Дѣбровника кнеза и вѣд[ѣ] |2| вѣсе вѣпкине⁶ многѣпочтено⁷ поздравленик.
Листѣ ваше м(и)л(о)сти |3| примисмо по вашемѣ слѣзѣ по Брајанѣ и ѡ
наамѣ гов(о)ри вѣд[ѣ] вѣсе вѣ всемѣ |4| разѣмесмо. Я за ѡ наамѣ ѣписа
г(о)сп(о)гкѣ сѣди⁸ се к ето пригѣдило⁹ крѣ |5| ѡ годе к¹⁰ властель кѣ
надворѣ¹¹ изѣ гр[а]да по виноградих(ѣ) скѣп[и]ти лѣтине |6| по ѡтоцѣхѣ
и дрѣгѣидѣ¹² тер[ѣ] за този немогѣсмо¹³ к скѣп[и]ти да вѣд(ѣ)гов(о)римо
|7| твожи м(и)л(о)сти. Зато¹⁴ молимо немѣ ни зазрѣти. Прости наамѣ
за сѣде. |8| Да комѣ се скѣпе хѣкѣмо¹⁵ за този видѣтъ¹⁶ тер(ѣ) вашѣи
м(и)л(о)сти вѣд[ѣ]писать¹⁷.

Испод текста преписа писма налази се латински написан датум:
ad XVI settembre 1399.

Превод

У свему поштованој госпођи Витачи од владајућег кнеза градом
Дубровником, и од све Општине поздрав пун великог поштовања.
Писмо ваше милости примили смо по вашем слуги Брајану, и што нам
је говорио од вас у свему смо га разумјели. А за оно што сте нам писали
госпођо, сада се тако задесило да што год је властеле, они су изван града
по виноградима, али и по острвима и другдје како би прикупили љетину,
те због тога не можемо је сакупити (властелу) како би одговорили твојој
милости. Зато те молимо да нам не узмеш за зло. Опрости нам за сада.
Али зато када се скупимо, видјећемо за то, те ћемо писати вашој милости.

Дана 16. септембра 1399.

** Редакција издања и превода: Татјана Суботин Голубовић.

⁵ М. Пуцић и Љ. Стојановић: владѣцаго.

⁶ М. Пуцић: вѣпкине.

⁷ М. Пуцић и Љ. Стојановић: многѣпочтено.

⁸ М. Пуцић: сѣди.

⁹ М. Пуцић и Љ. Стојановић: пригодило.

¹⁰ М. Пуцић: ѡгоде.

¹¹ М. Пуцић и Љ. Стојановић: на дворѣ.

¹² М. Пуцић и Љ. Стојановић: дрѣгѣидѣ.

¹³ М. Пуцић: немогѣсмо; Љ. Стојановић: не могѣсмо.

¹⁴ М. Пуцић: За то.

¹⁵ Љ. Стојановић: хѣкѣмо.

¹⁶ М. Пуцић: видѣти.

¹⁷ М. Пуцић: вѣдѣписати.

Дипломатичке особености писма

Писмо које су Дубровчани упутили госпођи Витачи 16. септембра 1399. уобичајено је дубровачко писмо за ситнију властелу из унутрашњости¹⁸. То се види по обичном изразу „поштованој“ за госпођу Витачу у инскрипцији писма (адреси). Затим слиједи уобичајена интитулација, и салутација у којој се, истина, изражава велико поштовање госпођи Витачи. Одмах након тога прелази се на суштину писма, односно експозицију, из које сазнајемо да су Дубровчани примили њено писмо, да су чули и њену усмену поруку посредством слуге Брајана, и да су све разумјели. Међутим, због одсуства властеле нису у могућности да јој одмах одговоре. Обећали су то учинити када се властелини врате у град. На крају су је молили да им због тога не замјери, те да ће јој што прије писати. Писмо завршава без уобичајеног поздрава са лијепим жељама.

Литература: Ст. Станојевић, *Студије о српској дипломатици* (II Интитулација, 110–162; III Инскрипција, 163–199; IV Салутација, 200–209; VIII Експозиција, 39–61).

Просопографски подаци

Госпођа Витача, 1, 4 (ред у изворнику) – властелинка из унутрашњости. Помиње се само у овом извору. Осим чињенице да је имала своју канцеларију и „слугу“ Брајана, о њој се више ништа не може рећи. Имајући у виду присност коју према њој исказују Дубровчани, може се претпоставити да су се њени посједи налазили негдје у близини дубровачке територије.

Брајан, 3 – „слуга“ госпође Витаче, који је као њен посланик донио писмо у Дубровник, а затим и пренио неке усмене поруке своје господарице. Његово име забиљежено је само у овом писму.

¹⁸ О томе више видјети у неколико радова из претходних бројева *Грађе о прошлости Босне*: А. Смиљанић, *Дубровачко писмо жупану Радосаву и Љубиши*, ГПБ 8 (2015) 12; исти, *Дубровачко писмо кнезу Вукићу*, ГПБ 8 (2015) 17; исти, *Дубровачко писмо госпођи Влади и кнезовима Ђурђу и Вукићу*, ГПБ 10 (2017) 105.

Arandjel Smiljanić

Université à Banja Luka

Faculté de Philosophie

Programme d'étude de l'histoire

LA LETTRE DE RAGUSE À MADAME VITAČA

1399, le 16 septembre

Résumé

Le 16 septembre 1399, les Ragusains ont répondu à la lettre que leur avait adressée Mme Vitača. La lettre a été apportée à Raguse par son «serviteur» Brian, qui, à cette occasion, leur avait transmis les messages oraux de sa maitresse. Les Ragusains n'ont pas pu lui donner toute de suite la réponse à cette lettre, parce qu'un grand nombre de nobles était absent de la ville pour la récolte. Ils lui avaient promis de répondre dès que les nobles seraient de retour, et l'avait prié de ne pas leur prendre en mal ce retard de la réponse. Le contenu de la lettre n'éclaire pas le sujet de la correspondance antérieure entre madame Vitača et Raguse.

Mots-clés: Ragusains, lettre, Madame Vitača, nobles, Brian, messages oraux.

